

NATO tagságunk 20. évfordulójára

Immár 20 éve annak, hogy 1999. március 12-én Csehországgal és Lengyelországgal együtt a NATO teljes jogú tagjai lettünk. Tagságunk ettől a naptól kezdve katonáink, hadseregeink, egymáshoz való új viszonyát, állapotát fejezi ki. A szövetséges haderők az összefogás, az együttműködés és közös cselekvés eszméjét hirdetik. A közös érdekek és értékek mentén szerveződő nemzetközi összetartozásnak részesei, a világ legnagyobb, és legerősebb, a most fennállásának 70 évfordulóját köszöntő katonai szövetségnek tagjai lettünk.

20 év történelmi távlatokat tekintve nem sok idő, bár azóta egy új katonai generáció nőtt fel, a tagság előkészítésében segítők pedig nyugállományba vonultak. Mégis elevenen élnek bennünk a csatlakozás előzményei és eseményei, a tagságunk kezdetétől máig elért eredményeink. A szemünk előtt történtek azok a változások melyek eredményeként a Magyar Honvédség fokozatosan integrálódott a NATO katonai szervezetébe. Részt vállal annak fontos misszióiban, miközben személyi állománya megújul, szervezete és fegyverzete is változásokon megy át, igazodik az új kihívásokhoz és a hadviselés szabályaihoz. Katonáink becsülettel helytállnak és igyekeznek hírnevet szerezni hazánknak, erősítik a szövetséget és közös biztonságunkat.

Út a NATO-ba

A magyar haderő permanens átalakulása már a rendszerváltozással egy időben megkezdődött. Ennek köszönhetően mára stabil társadalmi intézménnyé, megbízható szövetségessé érett. A nemzeti katonai stratégia mentén formálódó hivatásos haderővé vált.

A mostani 20 éves születésnapon dicséret illeti az ünnepeltet, valamennyi a változásokban részt vett civilt és katonát, mert a próbatételnek eleget tettünk. A tagságunk viszont nehéz küzdelemmel, vívódások és számunkra új körülmények közepette született.

A tagságra való felkészülés hosszú folyamatában a NATO által 1994-ben útjára indított békepartnerségi program jelentette az áttörést. A NATO – a hidegháború befejeződése utáni működése okafogyottá válhatott volna - képes volt a megújulásra. A volt Varsói Szerződés tagállamainak bevonásával elkezdődött a Szövetség 20 évig tartó békeművelti időszaka. Az igazi kihívás ettől az időponttól számítható, amikor mi is bekapcsolódtunk a folyamatba. Új, rendkívül fontos szakasz vette kezdetét a biztonság és védelem kérdésében, ahhoz kapcsolódóan a haderő átalakítási törekvések megfogalmazásában és elindításában. Korszakalkotó volt, mert ténylegesen magáévá tette a NATO bővítésének gondolatát. Új biztonsági- védelmi filozófiát jelentett. Célul tűzte ki a fegyveres erő demokratikus ellenőrzésének megteremtését, a jogharmonizációt, a védelmi koncepció és a haderő teljes átalakítását. Megismerhettük a NATO működésének, szervezeteinek felépítését, eljárásainak, védelmi tervezési rendszerének, felülvizsgálati folyamatainak rendjét, a béketámogató műveletek lefolyásának szabályait. Megtanultuk a költségvetési tervezés logikai rendjét és tartalmi elemeit. Egyre magasabb szinten valósítottuk meg a gyakorlati együttműködést. A

szövetség haderőivel itthon és külföldön számos közös gyakorlaton vettünk részt. Elsőként a brit Coldstream Gárda 7. százada látogatott Hódmezővásárhelyre. Kétoldalú logisztikai gyakorlatra (MAGLITE) került sor a ZMNE és egy brit logisztikai tanintézet között. Ez az időszak rendkívül intenzív volt a magyar haderő életében, hiszen ekkor kellett megismernünk azt a rengeteg szabályt, amit a NATO évtizedek alatt kialakított magának. Ezeket a szabályokat nekünk adaptálni kellett a saját rendszerünkbe. Természetesen mindez hihetetlen sok munkát igényelt.

Az új kulcsszavak az interoperabilitás és kompatibilitás lettek. A szemléletváltás, az új értékek befogadása ugyanakkor a régi tradíciók megőrzése konfliktusokat is teremtett. Az 1995-ben alakult euro-atlanti integrációs munkacsoport oroszánrészt vállalt a változásokban. Sürgető lépés volt az angol nyelvoktatás tömegesítése (BKNYK, regionális nyelvképzés) a kétnormás majd fokozatosan a NATO normák szerinti oktatás, NATO orientációs és cél továbbképzések, a kiképzés és a technika kismértékű korszerűsítése (sajnos a kompatibilitás eléréséhez szükséges teljes technikaváltás a mai napig várat magára) volt.

Könnyebb feladatnak bizonyult az eljárások, doktrínák, szabályzatok összevetése, a térképek, egyezményes jelek adaptálása. Nehezebbnek bizonyult a STANAG-ek honosítása. Kiemelkedő partnerségi gyakorlatokat rendeztünk Magyarországon 1995-ben a szárazföldi erők bevonásával (Cooperative Light), majd 1996-ban Szolnokon a légierő részvételével (Cooperative Lantern). Megkezdődtek a legfontosabb beruházások, mint az idegen-barát felismerési rendszer, a kecskeméti repülőtér vagy Veszprémben a légi irányítás kompatibilis (ASOC) központjának amerikai segítséggel és támogatással történő kiépítése volt.

1995 végén sor került az első próbatételre. Nagy létszámú műszaki, békefenntartó kontingenst küldtünk BiH-i IFOR feladat végrehajtásra. Bővítettük a ciprusi kontingenst szakaszról század erőre. IFOR erők állomásozhattak hazánkban. Részt vállaltunk a SFOR misszióban is. Egyre hatékonyabban használtuk a partnerségi program lehetőségeit. Tapasztalatokat szereztünk, ugyanakkor mi is gazdagítottuk a NATO-t. A NATO és szövetségen kívüli országok sokasága vett és vesz részt a partnerségi programokban, amely lehetőséget teremtett és teremt a szükséges interoperabilitás eléréséhez a béketámogató műveletekben és humanitárius segélyakciókban való kollektív helytálláshoz is. A PFP hallatlanul fontos gyakorlati keretet biztosított a NATO és a programban résztvevő országok hadseregei közötti bizalom és kapcsolat építéséhez. A létszám és szervezeti szűkítést eredményező haderő csökkentés után, már a minőségi átalakulást hozó, a NATO által is nagyra értékelt haderőreformot indítottunk el.

Hazánk 1995 tavaszán bekapcsolódott az úgynevezett „Tervezési és Felülvizsgálati Folyamatba (PARP - Planning and Review Process)”. A folyamat célja az volt, hogy a partnerek megteremtsék a katonai együttműködés feltételeit a NATO -val közös békefenntartó és egyéb, nem a kollektív védelem kategóriájába tartozó műveletek végrehajtására.

A NATO valós bővítésének folyamata az 1995 őszén kiadott „NATO Bővítési Tanulmánnyal” vette kezdetét. A NATO bővítése célul tűzte ki az egész euro-atlanti térség stabilitását. Ezt úgy akarta tenni, hogy ne csökkenjen a Szövetség hatékonysága. A tanulmány felvázolta a leendő új tagok kötelezettségeit és a bővítés legmegfelelőbb módszereit. Megtudhattuk, hogy az új tagországoknak hozzá kell járulni a szövetség kollektív védelmi képességeihez és fel kell készülnünk a szövetség más feladataiban való részvételre is. Ez azt jelentette, hogy részt kellett vennünk a NATO gyakorlatokon, be kellett illeszkednünk annak parancsnoki struktúrájába. Erőfeszítéseket kellett tennünk annak érdekében, hogy elérjük a szükséges interoperabilitás szintjét és ennek eredményeként integrálódhassunk a Szövetség katonai struktúrájába.

1997-ben a madridi csúcs jelentette a fordulópontot, mely alkalmat kínált a teljes jogú NATO tagságra. A katonadiplomácia magas intenzitással működött. Összekötő tiszteket küldtünk a NATO parancsnokságaira. Konferenciák, „NATO expresszek”, „road show-k”, „think tank-ek” követték egymást. Sikerült mind a NATO-val, mint szervezettel, mind pedig a tagországokkal rendkívül szoros munkakapcsolatot kiépíteni.

Munkánkhoz sok nemzetközi segítséget kaptunk. Az amerikaiak a helyi körülményeknek megfelelő összetételű felsőszintű tapasztalattal rendelkező katonatisztekkel álló szakértőcsoportot hoztak létre „CUBIC” néven. Együttműködtünk az ohioi nemzeti gárdával. Segítették a légi vezetési és irányítási rendszerbe történő integrációnkat is. A britek, németek, franciák, olaszok, törökök, hollandok és más országok is hatékony támogatást nyújtottak. A NATO tagországok képviselői működés közben ismerték meg az átalakuló haderőnket. Egymást érték a látogatások és tapasztalatcserék.

Időközben megfogalmazódtak a csatlakozás minimális katonai követelményei, melyeket sikerrel teljesítettünk. Ezek a követelmények, a védelmi tervezésben és haderőfejlesztésben való részvételt, a NATO parancsnokságok és nemzeti parancsnokságok közti kapcsolat létrehozását, az integrált légvédelem megteremtését, a felderítés, híradás legfontosabb feltételeinek kialakítását, a nemzeti befogadó képesség létrehozását, a legfontosabb veszélyforrások kezelésére alkalmas összhaderőnemi képességek fenntartását, az együttműködő békefenntartó alakulatok közötti interoperabilitás megteremtését, a legfontosabb NATO standardok honosítását és alkalmazását, az ügyviteli szabályok összehangolását, a biztonsági követelmények teljesítését, a személyi állomány átvilágítását jelentették. Sorolhatnánk még több részfeladatot is, mint például az angol nyelv ismeretét, az egészségügyi rendszer illeszkedését, a katonák és alegységek teljesítményének mérését, a térképek azonosságát, az egyezményes jelek és a vezetési okmányok átvételét, de ezek már az egyes szakterületek feladatai közé tartoznak. A felsorolásból is kitűnik milyen nagy horderejű feladatokat oldottunk meg sikeresen.

Számba vettük a későbbi együttműködésre felajánlható csapatokat, közös olasz, szlovén, magyar, valamint román, magyar béketámogató műveletekben alkalmazható alegységeket hoztunk létre. Erősítettük a lengyel, cseh, magyar katonai együttműködést. 1997 nyarán a Delta-97 gyakorlaton be is mutattuk a hagyományos védelmi és az új

békefenntartó képességeinket. Abban az időszakban az ünnepvárás pillanatait éltük meg. Büszkék voltunk, mert felkészültünk. Taggá értünk.

Gőzerővel folyt a Magyar Honvédség átalakítása melynek célja egy, az ország veszélyeztetettségével, gazdasági teherbíró képességével, és a NATO csatlakozás szándékával összhangban álló haderő kialakítása volt. A hadsereg béke létszáma 1996 végére 62 ezer főre, 1997 végére 55,757 ezer főre, és 1998 végére 52 ezer főre csökkent. Létrehoztuk a reagáló erőket és a főerőket. Ezzel a kategorizálással pontosabbá tettük az erők rendeltetését, feladatait és a velük szemben támasztott követelményeket. Megtettük a NATO kötelékébe a felajánlásainkat és elkezdődött a kijelölt erők szisztematikus felkészítése.

Létrehoztuk a NATO parancsnokságokkal és tagországokkal együttműködni képes új Honvéd Vezérkart. Növeltük a hadsereg hivatásos és szerződéses jellegét. A sorkatonák szolgálati idejét 9 majd 6 hónapra csökkentettük és kiképző központokat nyitottunk meg. A légierőnél és a logisztikai szervezeteknél is folyt az átalakulás.

A NATO haderő-fejlesztési javaslatokat dolgozott ki, amelyeket a haderő-fejlesztési célkitűzések között fogadtunk el. Sajnos a későbbiek folyamán rádöbbsentünk, hogy ambiciózus terveink, felajánlásaink a biztosított költségvetésből nehezen vagy egyáltalán nem finanszírozhatók, így több területen is visszalépésre kényszerültünk, ami rontott megítélésünkön és bizony a hitelességünkön is. Miért voltak ambiciózus terveink? Úgy gondoltuk, ha több erőt ajánlunk fel, könnyebb lesz az integráció, az együttműködés. Megszerezhető a felajánlásokhoz szükséges költségvetési támogatás. A csatlakozó országok között egyfajta versengés folyt, hogy ki tud többet felajánlani. Nem értettük elég jól a felajánlás összes feltételeit, anyagi, pénzügyi vonzatait. Elsősorban a közös védelemre és a felajánlott erők hazai alkalmazására koncentráltunk. Ráadásul a NATO el is fogadta, sőt támogatta a felajánlásainkat. Nem csak a fejlesztés, de a haderőcsökkentés is pénzbe került.

Sikeres népszavazás után 1999. március 12-én hivatalosan is az általunk választott katonai szövetség tagjai lettünk. A vissza Európába jelszó első fejezete sikerrel teljesült. Magyarország a NATO teljes jogú tagja lett, időközben a szomszédos országok jelentős hányada szövetségesünké vált. Meg kellett tanulnunk egy új szövetségi környezetben végezni feladatainkat, amelyek tartalmukban is egészen újak voltak.

Az elmúlt 20 év eredményei, a békeműveleti NATO

Azt az elvárást, hogy nem csak fogyasztói, hanem hozzájárulói leszünk a közös biztonságunknak, 12 nappal később a gyakorlatban is bizonyíthattuk. Egy új tag számára a legnagyobb kihívással néztünk szembe. Március 24-én megkezdődtek a koszovói válság rendezése érdekében indított NATO légi hadműveletek. Mind a légierő, a légvédelem és a kijelölt szárazföldi erők, a felderítők, a katonai biztonsági szolgálat, a speciális feladatok ellátására létrehozott mobil harccsoportok és más közreműködők egyaránt megállták helyüket. Átestünk a tűzkeresztségen.

Az évforduló alkalmából engedjék meg, hogy a csatlakozás néhány pillanatát megosszam a lap olvasóival.

1999. március 15-én, amikor szép, derűs időben a Kossuth térről a Nemzeti Múzeumhoz vonultunk már „de jure, de facto” a NATO tagjai voltunk. A felvonulókkal, a miniszterelnökkel és más politikusokkal menet közben az előttünk álló eseményekről, feladatokról beszéltünk. Aznap este már a NATO Európai Erői Főparancsnokának vendége voltam Monsban. W. Clark tábornokkal sokat beszélgettem, az éjszakát is a rezidenciáján töltöttem. Felidéztem a csatlakozás felett érzett örömeinket, de az ünnepi hangulatban a koszovói válság felhői egyre tornyosultak. Alaposan átbeszéltük a küszöbön álló légi csapás várható fejleményeit. A beszélgetés végén megnyugtatót, hogy ne aggódjak Magyarország biztonságáért, hisz már a szövetség tagjai vagyunk.

Március 16-án Brüsszelben a NATO székhelyén volt az ünnepélyes zászlófelvonás. Jelen volt a NATO teljes vezetése, ott voltak a kormány tagjai és magas kitüntetést vehetett át miniszterelnökünkötől Klaus Naumann német tábornok a NATO Katonai Bizottságának Elnöke, aki sokat tett tagságunkért. A tábornok elmondta, hogy katonai pályafutását az 56-os forradalom motiválta. Aznap délután Monsban a Szövetséges Erők Európai Főparancsnokságán a cseh, lengyel kollégámmal együtt, a főparancsnok és a szövetséghez tartozó katonák társaságában vontuk fel az új tagországok nemzeti zászlóit.

Március 17-én országszerte ünnepek zajlottak. Gönc Árpád köztársasági elnök jelenlétében a HM előtt felvontuk a szövetség és a tagországok lobogóit.

Március 18-án, Kecskeméten, a repülőbázison a „NATO expresszek” óta ismert NATO hangár előtt a NATO Dél Európai Légierő Parancsnoka előtt tartott ünnepségen kúszott a magasba a magyar és a NATO lobogó. Minden katonai alakulatnál ünnepeket rendeztek.

Március 24-én a koszovói NATO légi csapás megindítása előtt telefonon hívtam Clark tábornokot. „Háborúban vagyunk”, kiáltott fel, emlékeztetett korábbi beszélgetésünkre és hozzátette, most közösen győződhetünk meg a szövetség erejéről. 78 nap elteltével meggyőződhettem szavai hitelességéről. Arról, hogy Magyarország biztonsága szoros összefüggésben van a kelet-közép-európai térség, az európai kontinens és az egész euró-atlanti térség biztonsági helyzetével is. Bebizonyosodott, hogy Magyarország akkor teheti és teszi a legtöbbet saját és környezete biztonságáért, ha a lehetőségeihez mérten, érdekeinek megfelelően, aktívan részt vesz az egyes konfliktusok megelőzésére, illetve a béke helyreállítására irányuló nemzetközi együttműködésben.

Áprilisban a washingtoni jubileumi csúcstalálkozón ünnepeltük a szövetség fennállásának 50. évfordulóját, ahol köszöntöttek bennünket is az új tagok között. A szövetség elismerte a koszovói válság enyhítése érdekében tett erőfeszítéseinket.

1999. június 10. a 78 napos koszovói légi hadművelet megszűnte után a MH 350 fős békefenntartó őr és biztosító zászlóaljat küldött Prisztinába a KFOR kötelékébe. Ez a misszió a mai napig, immár 20 éve működik.

A biztonsági környezet változásával a NATO is kereste saját identitását. A régi NATO tagállamok katonai képességeit a kollektív védelem mellett a fenntartható expedíciós képességek irányába mozdították el. Kisebb, hatékonyabb, szélesebb körben alkalmazható, technológiailag fejlett haderők kiépítését szorgalmazták. A Stratégiai Koncepcióban meghatározták, hogy a kollektív védelemre és a „területen kívüli” feladatok végrehajtására egyaránt alkalmas katonai képességeket és elemeket kell létrehozni.

A NATO csatlakozásunk után egymást követő stratégiai felülvizsgálatokra került sor. Célja a hosszú ideje megoldatlan problémák feltárása új lehetőségek keresése, a tervek és a biztosított – sajnos csökkenő – költségvetés egyensúlyba hozása, az irányítási-vezetési rendszer átalakítása, a Honvéd Vezérkarnak a Honvédelmi Minisztériumba történő integrálása volt, ami nagy viták árán 2001 júniusában megtörtént. Újbóli szétválására nemrég került sor.

2001-ben elfogadták a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiáját. A dokumentumban nagy hangsúlyt kapott a 2001. szeptember 11-i terrortámadás kapcsán a terrorizmus elleni küzdelem.

A haderő átalakításoknál többszöri koncepcióváltás történt, csökkenő ráfordítások mellett folyamatos válságkezelés zajlott, aminek következtében a MH nem tudott előírt feladatainak maradéktalanul eleget tenni. A fejlesztési célok nem alkottak egymással összefüggő, a költségvetési lehetőségeket is figyelembe vevő tervrendszert. Az ambíciószint meghaladta a költségvetési forrásokkal realizálható feladatok összességét. A NATO védőernyője alatt a haderő kikerült a politika prioritásai közül. A biztonsági helyzet kedvező alakulása, a növekvő pacifizmus, az egymást követő gazdasági válságok, az EU csatlakozás pénzügyi vonzatai az európai országok nagy részénél a védelmi költségvetés és a haderő létszámának csökkentését eredményezték. A haditechnika előregedése, a korábbi készletek felélése, a kialakult létszámhiány és a személyi állomány szűkös anyagi elismertsége tovább nehezítette az MH életét.

Takarékossági szempontok miatt született döntés a nehéztechnika (harckocsik, tüzér- és lánctalpas eszközök) csökkentéséről, egyes típusok rendszerből való kivonásáról. A vita eldöntésében a NATO-nak is szerepe volt, mivel a Szövetség abban a hitben élt, hogy az új békeműveletekben, háborúkban nem lesz szükség nehéz harci technikai eszközökre, hanem könnyű, kerekes harcjárművek kellenek, amelyekkel meg lehet vívni a konvencionális harcot is, és a békemissziókban is megfelelnek. Ennek szellemében a továbbiakban a harckocsiknak és tüzérségnek csak marginális szerep jutott a MH-ban. Könnyű lövészdandárok alakultak és megkezdődött a képességalapú haderőfejlesztés időszaka.

Bizonyos haderőfejlesztésre adódott lehetőség, amikor 14 darab JAS 39A/B Gripen lizingeléséről szóló, nagy meglepetést keltő döntést 2001. szeptember 10-én jelentették be. Másik kiemelkedő feladat a NATO stratégiai légi szállítási képesség (3 darab C-17) telepítése volt a Pápa Bázisrepülőtéren.

Az ország NATO-csatlakozását követően újabb és modernebb, többcélú eszközöket szereztünk be. Ilyenek a különféle típusú és rendeltetésű gépjárművek mellett a Rába, Mercedes, UNIMOG és MAN tehergépjárművek, Mercedes-Benz G 270 CDI terepjáró személygépjárművek. Továbbá kommunikációs eszközök, lövedékálló mellények, sisakok, új kézi fegyverek (MP5A3 géppisztoly, M4A1 SOPMOD gépkarabély, Gepárd rombolópuska család) Skylark-I típusú pilóta nélküli repülőgépek, Tele-Max tűzszerész robotok, stb. kerültek a hadrendbe. Több régi, meglévő eszközt modernizáltak, többek között a különféle rádiólokátorokat (P-18M és SZT-68U). A 2K12 „Kub” légvédelmi rakéta komplexumok lengyel-magyar (HM Arzenál ZRt) együttműködésben modernizálásra kerültek. A (2K12M), a 9M111 „Fagot” és a 9M113 „Konkursz” irányított páncéltörő rakéták üzemidő hosszabbításon estek át, a BTR-80 páncélozott szállító harcjárművek modernizálása is megkezdődött. A HM Currus ZRt segítségével egyéb alegység járműveket is kifejlesztettek.

A békeműveletek (a nemzetközi szervezetek ENSZ, EU, EBESZ NATO) felkérésére végrehajtott missziók Ciprus, MFO - Sínai félsziget, Szudán, Hegyi - Karabah, Grúzia Bosznia-Hercegovina stb.) tapasztalatai mutattak rá a civil- katonai együttműködés fontosságára. Ezért olyan új szervezeteket is létrehoztak, mint a civil katonai együttműködés CIMIC (civil military cooperation), és a MH 34. Bercsényi László Különleges Művelati Zászlóalj. A zászlóalj feladata a fegyveres küzdelemben részt vevő összefegyvernemi, valamint szövetséges védelmi erők harctevékenységének különleges művelati támogatása.

Az iraki (logisztikai), afganisztáni (többrétű) és balkáni szerepvállalás új fejezetet jelentett a magyar békefenntartás történetében. Ekkor kezdték a magyar katonák megtanulni az aszimmetrikus hadviselés szabályait. Két év alatt megduplázódott a békeműveletekben részt vevő magyar katonák száma, amely elérte az 1000 fős ambíciószintet. Az isztambuli NATO csúcsértekezleten elhatározták, hogy a szárazföldi csapatok 8%-át nemzetközi missziókban és műveletekben kell tartani, melyet a MH teljesített is.

Az SFOR műveletének leváltásaként az EU 2004-ben indította el bosznia-hercegovinai katonai műveletét (EUFOR/ ALTHEA néven), amelynek célja a Daytoni és Párizsi Béke megállapodások végrehajtásának támogatása, az ehhez szükséges stabil és biztonságos környezet fenntartása volt. 2005-ben a „Noble Journey” („Nemes Utazás”) NATO gyakorlaton a MH bizonyította az együttműködési képességét. A novemberben aláírt jegyzőkönyv rögzítette, hogy a MH integrálódott a NATO Dél- európai Parancsnokságának katonai szervezetébe. Közben döntés született a sorkatonai szolgálat békeidőszaki felfüggesztésére. Ezzel együtt a tartalékképzés is új megoldásokat sürgetett.

Az önkéntes szolgálat új helyzetet teremtett a katonai szolgálathoz való viszonyban. Az állományviszony tekintetében a hivatásos katona életpályaként éli meg szolgálatát, szorosan kötődik a hivatásához, a haderőhöz. A szerződéses katona szolgálatát foglalkozásnak, jövedelemszerző tevékenységnek tekinti. Szerződése a helyőrséghez, katonai szervezethez köti.

A külföldi missziók sikere, (sajnos az elszenvedett veszteségeinkről nem elfeledkezve)- melyek teljesen átalakították a honvédség életét, - mellett nehézkesen folyt a haderő átalakítása. A krónikus alulfinanszírozást nem lehetett meg nem történné tenni, a védelmi felülvizsgálat koncepciója újra megroppant, de voltak hasznosítható eredményei.

2006. október 01-től a NATO felkérésére, az MH kontingense átvette Pol e Khumriban található „Tartományi Újjáépítési Csoport” (PRT – „Provincial Reconstruction Team”) feladatait 2 év időtartamra. Az afganisztáni szerepvállalás fokozatosan további feladatokkal egészült ki.

2014 szeptemberében alakult meg az Iszlám Állam (Islamic State – IS) elleni nemzetközi koalíció, Az Iszlám Állam elnevezésű terrorszervezet elleni – amerikai vezetésű – nemzetközi koalícióban való magyar katonai szerepvállalás a partnerképeség- építési, őrző-védő és csapatkísérő feladatok elvégzésére irányult.

2014-től fokozódott a migrációs válság, a terrorizmus veszélye, a hibrid, aszimmetrikus hadviselés (az úgynevezett szürke zónás műveletek) megjelenése új helyzetet teremtett, melyekre reagálni kellett. A versenyfutás kiterjedt a kibertérre, az információk és a kulcsfontosságú technológiák ellenőrzésére. Az új generációs hadviselésben a robottechnikának, a mesterséges intelligenciának központi szerep jut.

Visszatérés a kollektív védelmi feladatokhoz, a készenléti NATO

A Krím elszakítása, a kelet ukrajnai események é a fentebb vázolt biztonsági kihívások arra készítetik az immár 29 tagú NATO-t, hogy megfelelően reagáljon a 21. század új biztonsági kihívásaira, kockázataira. A válságkezelés prioritásának évtizedei után ismételten előtérbe került a kollektív védelem kérdése.

Az új „Készenléti Akcióterv” (RAP – „Readiness Action Plan”) a NATO keleti határainak védelmét célozza, különösen az Oroszországgal határos országokban. A NATO készenlétének és védelmi képességének erősítéséhez a terveken kívül növekvő katonai kiadásokra is szükség lesz, aminek nyomatékosan hangot is adott. A közös védelemhez való hozzájárulás a tagországok eddiginél jóval hitelesebb szándékát követeli meg. A NATO hiteles elrettentési politikája szükségessé teszi a haderők magasabb szintű felkészültségét, jelentős erők készenlétben tartását és a legmodernebb harceszközökkel való ellátását. A közeljövőben az új biztonsági környezetnek megfelelő, új NATO-t kell felépíteni. A kelet ukrajnai háború, a Krím félsziget orosz elcsatolása kapcsán az amerikai – orosz és NATO – orosz szembenállás ismét felerősödött. Hidegháborúhoz közelítő helyzet alakult ki. Új hadviselési formák elterjedése tapasztalható.

2014-es ukrán – orosz konfliktus, a nemzetközi terrorizmus erősödő tendenciája nyomán a MH korábbi létszámának és képességeinek drasztikus leépítése megkérdőjeleződött. Mivel a rendszerváltozás óta eltelt időben számos reform ellenére, a honvédség átfogó fejlesztése és modernizációja nem valósult meg, ezért a fejlesztés mára elodázhatatlanná vált. A magyar gazdaság teljesítménye és a biztonsági

kockázatok fokozott növekedése nyomán olyan történelmi lehetőség nyílt meg, amely biztosítani tudja a következő tíz évben a Magyar Honvédség átfogó megújítását. A kormány fontos tényezőként számol a hazai védelmi ipar minél szélesebb körű, átgondolt újjáélesztésével, lehetőség szerinti bővítésével, nem beszélve annak gazdaságélénkítő és munkahelyteremtő hatásairól.

A kormány ezért azt a döntést hozta, hogy jelentős mértékben támogatja a Magyar Honvédség fejlesztését 2016 és 2026 között. A növekvő költségvetéssel való felelős gazdálkodás a honvédelmi költségvetés mind ésszerűbb, hatékonyabb felhasználása érdekében 2016 végére öltött végső formát a „Zrínyi 2026” elnevezésű honvédelmi-haderőfejlesztési program, mely 2017-től szándékozik felfelé ívelő pályára állítani a Magyar Honvédséget. A program elsődleges célja egy korszerű eszközökkel felszerelt, a kor biztonsági kihívásaira adekvát válaszokat adó honvédség létrehozása úgy, hogy biztosítva legyen az a társadalomból építkező háttér is, amely önként, de tudatosan gondolkodik és tesz az ország biztonságaért. Amennyiben ezt a célt elérjük, elmondhatjuk, hogy közel három évtized, egy emberöltő alatt megvalósítottuk a teljes kompatibilitást.

Felgyorsultak az elavult haditechnikát felváltó beszerzések. A Magyar Honvédség 2017 tavaszáig „Jak-52”-es, két új „Zlin Z-242L” típusú kiképző és a két „Zlin Z-143LSi” típusú felderítő és futár repülőgépet vásárolt.

A forgószárnyas légi szállító képesség fenntartását szolgálta a négy darab „Mi-17”-es közepes szállító helikopter, Mi-24 harci helikopter ipari szintű nagyjavítása, Az alapvető fontosságú helikopterek terén hosszabb távú megoldásként új típusok beszerzését tervezi a honvédelmi tárca.

A MH légi szállítási képességének megújítása érdekében a kiöregedett „AN-26” szállító repülőgépek helyett 2 darab „A-319-es Airbus”-t és 2 darab „Falcon” repülőgépet vásárolt. A „BTR-80” harcjármű modernizációs programja minimális korszerűsítéssel és a szükséges javításokkal a típus 2020-ig történő rendszerben tartását és NATO kompatibilissá tételét biztosítja. Megrendeltünk 44 darab Leopard2 A7 új harckocsit, 24 darab PzH 2000 önjáró tüzérségi löveget. Megkezdődött a kézi fegyverek hazai előállításának. További haditechnikai fejlesztések bejelentése várható.

Mit tettünk a kollektív védelem érdekében? 2017-ben a NATO keretei között a visegrádi országok egy századnyi katonai erővel részt vettek a Baltikumban zajlott műveletekben. A cseh, lengyel, magyar és szlovák alegységek három havonta váltották egymást, és közös kiképzési tevékenységet folytattak a balti szövetségesek kijelölt katonai egységeivel. A „Baltikumi Légtér Ellenőrzés” („Baltic Air Policing” - BAP) misszió keretében 2015. szeptember 01-től 4 hónapig - a német légierő „Typhoon”-jaival együtt - a kecskeméti JAS-39-esek őrködtek Észtország, Lettország és Litvánia felett.

A Magyar Honvédség kijelölt állománya a szövetségi együttműködés erősítése érdekében az Amerikai Egyesült Államok Európába települt erőivel és más együttműködőkkel részt vett az „Operation Atlantic Resolve” („Atlanti Megoldás”) és a „Saber Guardian - 17” („Szablya Őre”) éleslövészetekkel egybekötött, terepen

végrehajtott harcászati gyakorlatokon, valamint számítógéppel támogatott törzsvezetési gyakorlaton.

Szintén kiemelt feladatként jelentkezett a „NATO Reagáló Erő” („NATO Reaction Force” - NRF) keretein belül a „Nagyon Magas Készenlétű Összhaderőnemi Kötelék” szárazföldi komponenshez („Very High Readiness Joint Task Force Land” - VJTFL) történő magyar hozzájárulás tervezésével és végrehajtásával kapcsolatos feladatok elvégzése, majd ezt követően a felajánlott magyar kontingens harckésztségének folyamatos biztosítása.

Mindezek mellett jelentősen felerősödött a kibertér sebezhetősége, az információs, illetve a számítógép-hálózatok elleni támadás lehetősége.

2015 óta Európa számos országában felerősödött a migrációs folyamat. Az európai menekültválság a különböző fegyveres konfliktusok, üldöztetés és a gazdasági ellehetetlenülés következtében alakult ki. Az egyre növekvő számú menekültek igyekeznek az EU területére jutni. A migránsáradattal együtt szélsőséges elemek is mozognak, akik az EU tagországaiba bejutva terrorcselekményeket követnek el. 2015. június 15-én a magyar kormány a migránsválság kiszélesedésére reagálva műszaki határzár építését jelentette be a déli, szerb határ mentén. A kerítés gyors ütemben elkészült. Szeptember 15-én életbe lépett az úgynevezett „jogi határzár”.

A tömeges migrációs helyzet kezelésében a katonák a rendőri egységekkel együtt a „Határozott Fellépés” gyakorlat keretein belül 2015 óta vesznek részt.

A Magyar Honvédség 2016 folyamán új katonai szervezetekkel is gazdagodott. Megalakult a vitéz Bertalan Árpád őrnagy nevét viselő MH 2. Különleges Rendeltetésű Ezred a két szolnoki zászlóalj (különleges műveleti zászlóalj és a 25/88 könnyű vegyes zászlóalj) bázisán, majd a folyamat továbbviteleként 2017. szeptember 01-től sor került az MH vitéz Bertalan Árpád 2. Különleges Rendeltetésű Dandár megalakítására. 2028-ig a NATO elvárásoknak megfelelően egy nehéz, egy közepes és egy könnyű dandárral rendelkezünk. Helyt adunk egy nemzetközi hadosztályparancsnokságnak is.

Kiemelt jelentőségű a társadalom megszólítása, bevonása a haza védelméről való cselekvő gondolkodásba. Ennek megvalósulásához olyan intézményekre van szükség, amelyek irányt és lehetőséget mutatnak azok számára, akik tevélegesen tenni akarnak mindezért. Ennek érdekében tették le az alapjait egy megújuló, területi elven szerveződő Önkéntes Területvédelmi Tartalékos Rendszernek (ÖTTR),

Okulva a rendszerváltás óta tapasztalt pozitív és negatív haderő átalakítási és alkalmazási tapasztalatokból, az előttünk álló évtized biztonsági kihívásaira reagálva a fentebb vázolt tervek realizálásával el kell érni egy hiteles, a kor szellemének megfelelő, átfogóan megújuló fegyveres erő kialakítását.

Összegzés

A csatlakozás óta eltelt 20 év alatt az együttműködésünk a NATO-val tovább mélyült. Kezdetben a NATO ernyő biztonsága alatt sem erő, sem akarat nem volt a haderő fejlesztésére. A gazdasági válságok és az Európában végbemenő haderő csökkentések csak fokozták a haderő válságát. A remélt költségvetési növekedést a haderőre fordított források megvonása követte, melynek következtében tovább csökkent a létszám, különböző szervezetek kerültek összevonásra. Ezért szövetségeseink (ígéreteink nem teljesítése miatt) nem egyszer már a „potyautas” jelzővel illettek. Az összefegyvernemi harc megvívásához nélkülözhetetlen elemek szűntek meg vagy kerültek a működőképesség határára. Ugyanakkor új képességek jöttek létre. Megszűnt a sorkatonaság, professzionista haderő jött létre. A tartalékos rendszer még kiforratlan.

Katonáink jelen voltak Irakban, ott vannak Afganisztánban, a Balkánon és a világ más forrongó pontjain is őrzik a békét. Jelenleg felkészülnek a kollektív védelemből adódó feladatokra. A jövőben eleget kell tenni az ország védelmi szükségletének, a biztonságának, a NATO követelményeknek megfelelő és kompatibilis haderőfejlesztésnek, modernizálásnak.

Ez évben ünnepeljük a szövetség fennállásának 70. évfordulóját. A legrégebbi és legmegbízhatóbb, megújulásra képes katonai szövetség tagjai vagyunk. Ezt a törekvését leginkább az Okos Védelem (Smart Defence) koncepciója igazolja. 2014 után a Kapcsolt Erők Kezdeményezés (Connected Forces Initiative) égisze alatt tovább korszerűsödik, hatékonysága növekszik, és megbízható őre marad a biztonságunknak. Olyan haderőkből fog állni, beleértve a magyar haderőt is, melyek a fegyveres küzdelem minden fajtájára felkészültek, ezáltal képesek bármilyen kihívás elhárítására és bármilyen feladat ellátására.

Úgy gondolom, hogy a NATO tagságunk 20 éve visszaigazolta korábbi feltételezéseink helyességét. Tanultunk egymástól. A közös tevékenység, a béketámogatás valamint a haderőépítés kapcsán szerzett tapasztalatok gazdagították a magyar hadikultúrát, hadtörténelmet és a NATO 70 éves történelmét is.

Engem mindig örömmel tölt el ez a korszakváltó, sorsfordító időszak, amikor a hadsereg teljes állománya ritkán tapasztalt kitörő lelkesedéssel és illúzióktól sem mentesen készült a NATO tagságra. Azt reméltük, hogy a tagsággal minden egy-kettőre megváltozik. Magunk mögött hagyhatjuk megszaporodott gondjainkat és egy új családban, ahhoz teljes mértékben felzárkózva, egy modern haderőben folytathatjuk katonai szolgálatunkat. A kilencvenes években még mindenféle irányban sok lelkes katonában éltek a fokozatosan lerombolt illúziók.

Most 20 év után újabb remény csillant fel. A terv megvalósulásával a MH méltó helyére kerülne a társadalomban és a Szövetségben egyaránt. Az évforduló kapcsán illesse köszönet mindazokat, akik tevékenységükkel hozzájárultak a haza fegyveres szolgálatához.

Dr. Végh Ferenc nyá. vezérezredes